

**EDUKACJA
MUZYCZNA
IV**

PRACE NAUKOWE
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

EDWARD BOGUSŁAWSKI
Twórca i pedagog

EDUKACJA MUZYCZNA IV

Pod redakcją
Małgorzaty KANIOWSKIEJ
Anny STACHURY-BOGUSŁAWSKIEJ

Częstochowa 2009

Redaktorzy naukowi
Małgorzata KANIOWSKA
Anna STACHURA-BOGUSŁAWSKA

Recenzent
Andrzej DZIADEK

Redaktor
Przemysław LASOTA

Projekt okładki
Sławomir SADOWSKI

Przygotowanie do druku
Krystian CELEJ

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2009

ISBN 978-83-7455-127-4

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
ul. Waszyngtona 4/8, 42-200 Częstochowa
tel. (34) 378 43 29, fax (34) 378 43 19
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

Spis treści

WPROWADZENIE	7
Magdalena DZIADEK <i>Między zaściankiem a Europą. Paradoksy rozwoju polskiej formacji muzyki współczesnej w dwudziestoleciu międzywojennym</i>	9
Marta POPOWSKA <i>Związki Edwarda Bogusławskiego z Częstochową</i>	17
Anna STACHURA-BOGUSŁAWSKA <i>Poszukiwanie własnego języka muzycznego. Dzieła wczesne Edwarda Bogusławskiego</i>	21
Lorena GAWARA <i>Obój w twórczości Edwarda Bogusławskiego</i>	37
Dominika KOLAR <i>„SONATA BELZEBUBA” Edwarda Bogusławskiego jako ekspresyjna egzemplifikacja diabolus in musica</i>	51
Maryla RENAT <i>Sonorystyka skrzypcowa w ujęciu Edwarda Bogusławskiego</i>	63
Gabriela SZENDZIELORZ-JUNGIEWICZ <i>Fortepian w twórczości Edwarda Bogusławskiego</i>	75
Maryla RENAT <i>Oblicza kameralistyki w twórczości Edwarda Bogusławskiego – między sonorystyką, aleatoryką i tradycją</i>	85
Joachim PICHURA <i>Twórczość akordeonowa Edwarda Bogusławskiego</i>	99
Małgorzata KANIOWSKA <i>Wybrane problemy wykonawcze w utworach na orkiestrę kameralną Edwarda Bogusławskiego</i>	117

Władysław SZYMAŃSKI

Znaczenie organów w twórczości Edwarda Bogusławskiego –

refleksje wykonawcy 123

Czesław FREUND

Chóralia Edwarda Bogusławskiego – refleksje dyrygenta 131

NOTY O AUTORACH 139

NOTY O WYKONAWCACH 141

ANEKS 143

WPROWADZENIE

Materiały, które trafiają do Państwa rąk stanowią pokłosie sesji naukowej pt. „Edward Bogusławski in memoriam” (kierownictwo naukowe – mgr Teresa Michalik oraz mgr Anna Stachura-Bogusławska), która odbyła się 18 listopada 2008 w Państwowej Szkole Muzycznej im. Mieczysława Karłowicza w Katowicach w ramach XIII edycji festiwalu „Śląskie Dni Muzyki Współczesnej” oraz sympozjum naukowego pt. „Edward Bogusławski. Twórca i pedagog” (opieka naukowa – dr Małgorzata Kaniowska oraz mgr Anna Stachura-Bogusławska), które 3 marca 2008 roku zorganizował Instytut Muzyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Obu przedsięwzięciom towarzyszyły wystawy partytur i zdjęć Edwarda Bogusławskiego pochodzących ze zbiorów rodzinnych oraz prezentacja wybranych kompozycji profesora podczas koncertu w Auli Zespołu Szkół Muzycznych im. Marcina Józefa Żebrowskiego w Częstochowie, który odbył się 3 grudnia 2008 roku.

Referaty dotyczyły zarówno ogólnego omówienia twórczości Edwarda Bogusławskiego na tle zjawisk i tendencji w polskiej muzyce współczesnej XX i XXI wieku, jak i szczegółowej analizy utworów z naciskiem na praktykę wykonawczą.

W roli wykładowców wystąpili wybitni muzykolodzy oraz artyści specjalizujący się w wykonywaniu utworów E. Bogusławskiego – Magdalena Dziadek, Czesław Freund, Lorena Gawara, Małgorzata Kaniowska, Dominika Kolar, Joachim Pichura, Marta Popowska, Maryla Renat, Anna Stachura-Bogusławska, Gabriela Szendzielorz-Jungiewicz oraz Władysław Szymański.

Rok 2008 był rokiem szczególnym, pięć lat wcześniej kultura polska utraciła wybitnego twórcę i pedagoga – wieloletniego pracownika Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach oraz Instytutu Muzyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, którego dorobek artystyczny i naukowy stanowi nieoceniony wkład w rozwój sztuki i edukacji w jej wymiarze międzynarodowym. Projektodawcy obu wydarzeń oraz niniejszej publikacji mają nadzieję, że zgromadzone w nich informacje i refleksje przyczynią się do lepszego zrozumienia twórczości Edwarda Bogusławskiego i skłonią do indywidualnych poszukiwań w zakresie interpretacji znaczeniowych i wykonawczych Jego utworów.

Szczególne podziękowania kierujemy na ręce żony profesora – p. Barbary Bogusławskiej i syna Karola za udostępnienie materiałów – partytur i zdjęć z rodzinnych archiwów oraz nieocenioną pracę przy projekcie graficznym druków reklamowych towarzyszącym obu przedsięwzięciom.

Małgorzata Kaniowska

NOTY O AUTORACH

Magdalena DZIADEK, dr hab., adiunkt w Katedrze Muzykologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zainteresowania badawcze Magdaleny Dziadek skupiają się wokół problematyki polskiej i środkowoeuropejskiej kultury muzycznej XIX i XX wieku. Obejmują szereg zagadnień dotyczących recepcji muzyki (z uwzględnieniem przesłanek historyczno-kulturowych, społecznych i politycznych). Opublikowała m.in.: dwuczęściową monografię *Polska krytyka muzyczna w latach 1890–1914* (2004) oraz szereg artykułów naukowych. Jest członkiem Związku Kompozytorów Polskich oraz International Musicological Society.

Czesław FREUND, prof., dyrygent, kierownik Katedry Chóralistyki, Wydział Kompozycji, Interpretacji, Edukacji i Jazzu Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Z Akademickim Chórem Politechniki Śląskiej oraz z Chórem Kameralnym AM w Katowicach zdobył szereg nagród krajowych i zagranicznych. Jako dyrygent współpracuje z polskimi kompozytorami, dokonując prawykonania i nagrań archiwalnych. Dyrektor artystyczny festiwali: „Rybnicka Jesień Chóralna” i „Gaude Cantem” w Bielsku-Białej.

Lorena GAWARA, mgr, asystent w Katedrze Instrumentów Dętych i Perkusji, Wydział Wokalno-Instrumentalny Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach.

Małgorzata KANIOWSKA, dr, dyrygent i teoretyk muzyki. Ukończyła studia podyplomowe na Uniwersytecie Jagiellońskim w zakresie Zarządzania Kulturą oraz Podyplomowe Studium Arteterapii w Polskim Instytucie Ericksonowskim. W 1992 roku założyła orkiestrę kameralną „Camerata Impuls”, z którą koncertuje w Polsce i poza jej granicami. Jako dyrygent bierze udział w międzynarodowych i ogólnopolskich festiwalach m.in.: MFMW „Warszawska Jesień”, MF „Laboratorium Muzyki Współczesnej” (Warszawa), Śląskie Dni Muzyki Współczesnej (Katowice).

Dominika KOLAR, mgr, teoretyk muzyki. Obecnie studiuje na kierunku „Prowadzenie Zespołów Wokalnych i Wokalno-Instrumentalnych”. Pracuje w Zespole Szkół Muzycznych w Sosnowcu. Jest dyrygentem Tyskiego Chóru Mieszanego „Presto-Cantabile” oraz Chóru Katedralnego „Lutnia” w Sosnowcu.

Joachim PICHURA, prof., akordeonista, kierownik Katedry Akordeonu, Wydział Wokalno-Instrumentalny Akademii Muzycznej im. Karola Szymanow-

skiego w Katowicach. Na działalność artystyczną Joachima Pichury składają się koncerty solowe, kameralne oraz występy w charakterze solisty z orkiestrami symfonicznymi. Juror konkursów międzynarodowych. Od 2001 r. jest członkiem prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej oraz przewodniczącym Zespołu Studiów Kierunków Artystycznych.

Marta POPOWSKA, dr, muzykolog mediewista, adiunkt w Instytucie Muzyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Absolwentka Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych Akademii Teologii Katolickiej. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych uzyskała na podstawie dysertacji *Graduał Maryjny ms. 42 Jana Olbrachta w tradycji krakowskiej – studium źródłoznawcze*.

Maryla RENAT, dr, teoretyk muzyki, stopień doktora uzyskała na podstawie dysertacji *Ewolucja techniki kompozytorskiej Grażyny Bacewicz*. Adiunkt w Instytucie Muzyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Zainteresowania naukowe koncentruje wokół zagadnień analizy dzieła muzycznego (głównie z zakresu muzyki polskiej oraz literatury skrzypcowej) oraz historii życia muzycznego.

Anna STACHURA-BOGUSŁAWSKA, mgr, teoretyk muzyki, asystent w Instytucie Muzyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie oraz nauczyciel historii muzyki w PSM im. Mieczysława Karłowicza w Katowicach. Doktorantka Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Współautorka książki: *Emocja utkana z dźwięku. Edward Bogusławski życie – dzieło* (2005).

Gabriela SZENDZIELORZ-JUNGIEWICZ, pianistka i teoretyk muzyki, profesor Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Prowadzi bogatą działalność koncertową (m.in.: Warszawska Jesień, Śląskie Dni Muzyki Współczesnej). Dokonała prawykonań wielu utworów polskich kompozytorów współczesnych m.in.: E. Bogusławskiego, A. Działka, B. Schaeffera, M. Stachowskiego. Autorka publikacji, m.in.: *Utwory aleatoryczne w dydaktyce*.

Władysław SZYMAŃSKI, dr hab., organista, muzykolog, kompozytor, dziekan Wydziału Wokalno-Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, członek Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Sakralnej w Katowicach. Prowadzi bogatą działalność koncertową. Autor publikacji *Interpretacja XIX-wiecznej literatury organowej na górnośląskich organach z epoki* (2009). Inicjator i dyrektor artystyczny Mikołowskich Dni Muzyki.

NOTY O WYKONAWCACH

Ewa GRABOWSKA-LIS, adiunkt w Instytucie Muzyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Laureatka m.in.: II nagrody na Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Reinach (1994). W 2001 roku ukończyła studia podyplomowe w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, w 2002 roku uzyskała kwalifikację I st. sztuki muzycznej z zakresu gry na akordeonie. Jako solistka i kameralistka koncertowała w kraju i za granicą m.in.: w Austrii, Szwajcarii, Bułgarii, na Litwie, Słowacji.

Elżbieta GRODZKA-ŁOPUSZYŃSKA, adiunkt w Katedrze Wokalistyki w Instytucie Wokalno-Aktorskim, Wydział Wokalno-Instrumentalny Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. W 2004 roku uzyskała tytuł doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej wokalistyka. Ukończyła także filologię polską na Uniwersytecie Śląskim. Debiutowała na deskach Opery Śląskiej w Bytomiu w *Don Giovannim* W.A. Mozarta. Jest laureatką konkursów wokalnych m.in.: I nagrody na Konkursie Polskiej Muzyki Wokalnej w Katowicach. Specjalizuje się w wykonawstwie muzyki sakralnej różnych epok, koncertując w kraju i za granicą. W swoim dorobku posiada nagrania radiowe, telewizyjne i płytowe.

Agata HOŁDYK, asystent w Instytucie Muzyki AJD w Częstochowie oraz pedagog w POSM II st. im. K. Szymanowskiego w Katowicach. Odebrała staż w Universität für Musik und darstellende Kunst w Grazu, doskonaląc umiejętności pianistyczne u prof. Alexandra Satza oraz studiując w klasie kameralistyki prof. Jontschy Bayrova. Laureatka ogólnopolskich i międzynarodowych konkursów pianistycznych m.in.: II nagroda na VI Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Miłosza Magina w Paryżu.

Gabriela SZENDZIELORZ-JUNGIEWICZ, absolwentka AM w Katowicach w dwóch specjalnościach: teorii muzyki oraz fortepianu. Obecnie jest profesorem tej uczelni. Laureatka Konkursu Muzyki Kameralnej w Łodzi. Występowała w kraju i za granicą z recitalami solowymi, kameralnymi i jako solistka z orkiestrami. Wielokrotnie uczestniczyła w międzynarodowych festiwalach muzyki współczesnej takich jak: Warszawska Jesień, Musica Polonica Nova we Wrocławiu, Śląskie Dni Muzyki Współczesnej. Dokonała prawykonania wielu utworów polskich kompozytorów współczesnych m.in.: E. Bogusławskiego, A. Dziadka, J. Kornowicza, B. Schaeffera, M. Stachowskiego. Prowadzi warsztaty i kursy muzyki współczesnej dla uczniów, nauczycieli i studentów. Wraz

z pianistą Andrzejem Jungiewiczem nagrała płytę: *Muzyka współczesnych kompozytorów śląskich dla 2 pianistów* (2009).

Maciej ZAGÓRSKI, prof. AJD, dyrektor Instytutu Muzyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Absolwent Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Swe umiejętności doskonalił w Wyższej Szkole Muzyki i Sztuki Aktorskiej w Wiedniu. Laureat II Ogólnopolskiego Konkursu Pianistycznego im. Ignacego Paderewskiego w Bydgoszczy (1986) oraz Festiwalu Pianistyki Polskiej w Słupsku (1990). W 2006 roku został wyróżniony Nagrodą Prezydenta Miasta Częstochowy. Koncertował m.in.: z Sinfonią Varsovia, Orkiestrą Symfoniczną Filharmonii Narodowej i innymi polskimi zespołami symfonicznymi. Występuje z recitalami solowymi i kameralnymi w kraju i za granicą (Europa, Japonia, Stany Zjednoczone). Dokonał nagrań dla Polskiego Radia oraz dla TV.